

ПОЛІТИЧНА УЧАСТЬ ТА ГРОМАДЯНСЬКА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ:

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАКТИКИ

Робоча програма навчальної дисципліни (Силабус)

Реквізити навчальної дисципліни

Рівень вищої освіти	<i>Перший (бакалаврський)</i>
Галузь знань	<i>Для всіх</i>
Спеціальність	<i>Усі спеціальності</i>
Освітня програма	<i>Для всіх</i>
Статус дисципліни	<i>Вибіркова</i>
Форма навчання	<i>очна(денна)/заочна</i>
Рік підготовки, семестр	<i>2 (3/4 семестр)</i>
Обсяг дисципліни	<i>2 кред. ЄКТС / 60 годин</i>
Семестровий контроль/ контрольні заходи	<i>Залік МКР</i>
Розклад занять	<i>Лекції: Семінарські (практичні) заняття:</i>
Мова викладання	<i>Українська</i>
Інформація про керівника курсу / викладачів	<i>Лектор і практичні: Лектор: доктор наук з державного управління, доцент Шкурат Іван Вікторович, ivan.shkurat@iit.kpi.ua, https://t.me/ivan_shkurat Практичні: кандидат філософських наук, старший викладач Пашов Ростислав Іванович, +38 050 504 71 91, rost.pashov@iit.kpi.ua</i>
Розміщення курсу	<i>https://do.ipu.kpi.ua/course/view.php?id=2898</i>

Програма навчальної дисципліни

1. Опис навчальної дисципліни, її мета, предмет вивчення та результати навчання

Завдяки засвоєнню змісту дисципліни студенти матимуть навички впливу на органи публічної влади, дізнаються які інструменти політичної участі доступні сьогодні в Україні та Європейському Союзі (далі – ЄС), ознайомляться більше про можливості використання публічної інформації та відкритих даних, про наявні антикорупційні інструменти для забезпечення прозорості та підзвітності органів публічної влади і як саме кожен громадянин може долучитися до цього, довідаються про принципи належного врядування, а також усвідомлять, які компетентності важливі для того, щоб стати ініціатором позитивних змін в Україні та ЄС. Викладач надаватиме комплексний огляд категорій демократії, політичної культури та політичної свідомості, висвітлюватиме політичну участь у електоральних процесах і проектуватиме моделі політичної участі у контексті конфліктологічного підходу з урахуванням європейських практик. На заняттях буде розглянута система та особливості функціонування органів публічної влади України та ЄС. Викладач розкриє сутність і мотиви корупції і ознайомить з основними методами та інструментами протидії корупційним діянням, з урахуванням європейського досвіду. У процесі вивчення курсу буде приділено увагу питанню політичних конфліктів, їх параметрам, видам та шляхам і методам розв'язання. Викладач висвітлить практику електоральних процедур і виборчих процесів, в

контексті реалізації політичної участі на прикладі України та країн ЄС. Під час вивчення дисципліни також будуть розглянуті громадські об'єднання, їх різновиди, фінансова основа, місце та роль в українському суспільстві та країнах ЄС. Під час занять буде розглянуто особливості доступу до публічної інформації та надано практичні рекомендації щодо реалізації конституційного права людини і громадянина на інформацію в європейських країнах та в нашій державі. Особлива увага буде приділена формуванню громадянської відповідальності як свідомому ставленню члена суспільства до його вимог, уміння відповідати за власне життя, дії, вчинки – з урахуванням європейського досвіду.

Знання та навички отримані студентами в межах курсу «Політична участь та громадянська відповідальність: європейські практики» можуть використовуватися як у повсякденному житті та і при побудові кар'єри. Крім того, знання, здобуті студентами в межах даного кредитного модуля дозволять їм ефективно реалізувати свої громадянські права та відповідально відноситись до громадянських обов'язків, підтримувати конструктивний діалог з владними інституціями, робити поміркований політичний вибір.

Метою кредитного модуля «Політична участь та громадянська відповідальність: європейські практики» є:

- сформуванню у студентів базову систему наукових знань щодо факторів, які сприяють розбудові демократичного суспільства, про можливості політичної участі, про основні принципи, що дозволяють діяти відповідально, керуватись етичними та правовими нормами, з урахуванням європейського досвіду;
- набути навичок бути суб'єктами політики, впливати на вирішення важливих суспільних питань та визначати свою власну долю, враховуючи досвід ЄС;
- розвинути здатність експертного оцінювання, аналізу та визначення форм і рівнів політичної участі громадян, причини абсентеїзму на прикладі нашої країни та країн ЄС.

Згідно з вимогами освітньої програми студенти після засвоєння кредитного модуля мають продемонструвати такі результати навчання:

Знання:

- видів та форм політичної участі в Україні та ЄС;
- політичної культури і свідомості як факторів становлення демократичного суспільства;
- особливостей демократії та політичної участі у цифрову епоху на європейському континенті;
- виборчих систем; цілей, змісту і основних етапів виборчої кампанії, з урахуванням досвіду виборів до Європейського парламенту;
- різновидів політичного конфлікту;
- особливостей функціонування органів публічної влади в Україні та ЄС;
- причин виникнення корупції та способів протидії цьому явищу;
- особливостей діяльності громадських об'єднань в Україні та ЄС;
- механізмів доступу до публічної інформації з урахуванням європейських стандартів;
- ознак громадянської відповідальності особистості з урахуванням європейських цінностей.

Уміння:

- вирізняти різновиди політичної участі з урахуванням європейських практик;
- визначати ціннісні орієнтації та установки, які впливають на політичну поведінку та політичну участь в Україні та країнах ЄС;
- моделювати форми політичної участі;
- знаходити свої пріоритети в умовах виборчої кампанії;
- прогнозувати розвиток політичних конфліктів;
- співставляти різні моделі політичної поведінки в умовах політичного конфлікту;
- використовувати знання системи публічних органів влади для захисту своїх інтересів;
- отримати доступ до публічної інформації в Україні та країнах ЄС;

- як захистити свої права та інтереси через членство у громадській організації;
- поєднувати власний інтерес із суспільним враховуючи європейські практики та досвід..

2. Пререквізити та постреквізити дисципліни (місце в структурно-логічній схемі навчання за відповідною освітньою програмою)

За структурно-логічною схемою програми підготовки фахівця навчальна дисципліна «Політична участь та громадянська відповідальність: європейські практики» є елементом загальноосвітньої підготовки і формується з вибіркового дисциплін (Вибіркові освітні компоненти з загальноуніверситетського Каталогу). Навчальна дисципліна «Політична участь та громадянська відповідальність: європейські практики» логічно пов'язана з іншими дисциплінами. Основоположними матеріалами для оволодіння даного курсу є інформація, опрацьована студентами під час вивчення інших дисциплін соціо-політологічного циклу.

Необхідною умовою для вивчення дисципліни є наявність у студентів навички роботи з електронними інформаційними джерелами.

3. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1.1. Політична культура та політична свідомість як фактори становлення демократичного суспільства: Україні та європейський досвід.

Тема 1.2. Політична участь як специфічна форма реалізації політичної поведінки в умовах європейської інтеграції.

Тема 1.3. Демократія та громадянська участь в цифрову епоху: досвід України та ЄС.

Тема 1.4. Політична участь у електоральних процесах: українські та європейські практики.

Тема 1.5. Політичне лідерство як форма політичної участі: європейський досвід.

Тема 1.6. Політичні конфлікти як особлива форма реалізації політичної участі: на прикладі країн ЄС та України.

Тема 1.7. Система та особливості функціонування органів публічної влади в Україні та ЄС.

Тема 1.8. Корупція і антикорупційні інструменти: український та європейський досвід.

Тема 1.9. Громадські об'єднання як інструмент реалізації власних і суспільних інтересів: досвід країн ЄС для України.

Тема 1.10. Доступ до публічної інформації: теорія та практика країн ЄС.

Тема 1.11. Громадянська відповідальність як базова цінність громадянина демократичного суспільства: досвід ЄС.

4. Навчальні матеріали та ресурси

Для успішного вивчення дисципліни достатньо опрацьовувати навчальний матеріал, який викладається на лекціях та семінарах, а також ознайомитись з:

4.1 Базова література

1. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи // Національна безпека і оборона – 2022. - №1-2. Режим доступу: https://razumkov.org.ua/images/journal/NSD187-188_2022_ukr_full.pdf

2. Білоцерківська Н. Г. Політична участь як фактор політичної соціалізації: теоретичний аспект [Електронний ресурс] / Н. Г. Білоцерківська // Сучасне суспільство. - 2017. - Вип. 2. - С. 15-23. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/cuc_2017_2_4

3. Гонюкова Л.В. Суспільно-політичні об'єднання: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / Л.В. Гонюкова, Б.М. Максимець. - К. : Генеза, 2009. - 240 с.

4. Ївженко Ю.В. Формування у студентської молоді почуття громадянськості в процесі діяльності молодіжних громадських організацій : монографія / Ю.В. Ївженко. - Київ : Четверта хвиля, 2019. - 192 с.

5. Мануйлов Є. М. Громадянська відповідальність особистості як атрибутивний феномен правового суспільства [Електронний ресурс] / Є. М. Мануйлов, Ю. Ю. Калиновський // Вісник Національного університету "Юридична академія України імені Ярослава Мудрого". Серія : Філософія, філософія права, політологія, соціологія. - 2015. - № 2. - С. 113-129. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnyua_2015_2_14

6. Петрінко В.С. Конфліктологія: курс лекцій, енциклопедія, програма, таблиці. Навчальний посібник. Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2020. 360 с.

7. Ротар, Н. (2022). Діджиталізація політичної участі громадян Європейського Союзу як інструмент подолання дефіциту демократії. Історико-політичні проблеми сучасного світу, (45), 163–175. <https://doi.org/10.31861/mhpi2022.45.163-175>

4.2 Допоміжна література:

8. Ротар Н. Функціональні особливості європейської громадянської ініціативи як інноваційного формату політичної участі в Європейському Союзі // Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. – 2021. - №3. – С. 235-256. – Режим доступу: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/202>

9. Бакланова Н. М. Політична участь у різних культурах як наукова та нормативна проблема [Електронний ресурс] / Н. М. Бакланова, В. М. Букач // Політикус. - 2021. - Вип. 5. - С. 81-88. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/polit_2021_5_16

10. Бойко Н. Л. Громадянська активність онлайн: до соціологічного портрету українського користувача Інтернету [Електронний ресурс] / Н. Л. Бойко // Вісник Національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Політологія. Соціологія. Право. - 2018. - № 1. - С. 61-65. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2018_1_11

11. Konstantynivska, A. K. (2018). Електронна петиція як ефективний інструмент політичної участі громадян. Епістемологічні дослідження в філософії, соціальних і політичних науках, 1(1-2), 89-95. <https://visnukpfs.dp.ua/index.php/PFS/article/download/932/1345>

12. Ключенко Е. О. Політична участь в Україні: новітні риси та стріт-арт форми [Електронний ресурс] / Е. О. Ключенко // Вісник Дніпропетровського університету. Серія : Філософія. Соціологія. Політологія. - 2017. - № 1. - С. 4-11. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vdufsp_2017_1_3

13. Коцюруба К. О. Громадянська активність в умовах європейської та євроатлантичної інтеграції [Електронний ресурс] / К. О. Коцюруба // Проблеми міжнародних відносин. - 2015. - Вип. 10-11. - С. 214-228. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pmv_2015_10-11_18

14. Лебідь А. Є, Назаров М. С. Інструменти громадської участі в Україні: навчально-методичний посібник / А. Є. Лебідь, М. С. Назаров. – Суми: Вид-во СумДУ, 2020. – 73 с. https://ppst.sumdu.edu.ua/images/pdf/Posibnik_instrumenty.pdf

15. Новакова, О. (2015). Формування нової ідеології політичної участі українців. *Studia Politologica Ucraino-Polona*, (5), 194-200. <http://journals.uran.ua/spup/article/download/166422/165968>

16. Олійник Н. Ю. Політична участь як об'єкт дослідження: теоретичні аспекти [Електронний ресурс] / Н. Ю. Олійник // Гілея: науковий вісник. - 2019. - Вип. 149(3). - С. 46-49. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_149\(3\)_11](http://nbuv.gov.ua/UJRN/gileya_2019_149(3)_11)

17. Палагнюк Ю.В. Залучення молоді до розвитку громадського суспільства : тренінговий посібник / авторський колектив: Палагнюк Ю.В., Лушагіна Т.В., Акімова Т.Ю., Костева Т.Б. [та 6 інших] ; під заг. ред. Ю.В. Палагнюк, Т.В. Лушагіної ; МОН України, Чорноморський національний університет імені Петра Могили. - Миколаїв : В-во Ємельянова Т.В., 2021. - 165 с.

18. Пекач К. А. Сутність поняття "громадянська відповідальність" особистості [Електронний ресурс] / К. А. Пекач // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Серія : Педагогіка, психологія, філософія. - 2015. - Вип. 220. - С. 141-146. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2015_220_25

19. Політичні механізми формування громадянської ідентичності в сучасному українському суспільстві : колективна монографія / [Т.А. Бевз та ін.] ; Національна академія наук України, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф.Кураса. - Київ : ІПІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2014. - 296 с.

20.Татай Е. Громадянська активність як політичне явище: уточнення визначення [Електронний ресурс] / Е. Татай // Evropský politický a právní diskurz. - 2020. - Sv. 7, Vyd. 6. - С. 136-147. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evpopr_2020_7_6_18

21.Фурман О. Громадянська відповідальність особистості як предмет психологічного дослідження [Електронний ресурс] / О. Фурман // Психологія і суспільство. - 2015. - № 1. - С. 65-91. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Psis_2015_1_9

4.3 Інформаційні ресурси

1. <http://www.socio-journal.kpi.kiev.ua/> - Вісник КПІ ім. Ігоря Сікорського. Соціологія. Політологія. Право.
2. <http://www.nbuv.gov.ua> – Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського.
3. <https://prometheus.org.ua/>. Найкращі онлайн-курси України та світу.
4. https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+CPP101+2021_T1/about.

Навчальний контент

5. Методика опанування навчальної дисципліни (освітнього компонента)

5.1. Лекційні заняття Денна форма

Назва теми заняття та перелік основних питань
<p>Тема: Політична культура та політична свідомість як фактори становлення демократичного суспільства: Україні та європейський досвід.</p> <p>Основні питання: Поняття і зміст політичної культури. Історія формування політичної культури. Проблеми сучасного розвитку політичної культури. Становлення та тенденції розвитку політичної свідомості.</p> <p>СРС: Пояснити роль політичної культури та політичної свідомості у становленні демократичного суспільства в Україні та ЄС. Розкрити структуру політичної свідомості.</p>
<p>Тема: Демократія та громадська участь в цифрову епоху: досвід України та ЄС.</p> <p>Основні питання: Чому якість управління – надважлива? Наскільки важливі лідери та політичні режими? Демократичні режими сприяють зростанню якості життя. Які фактори стимулюють/ стримують розвиток демократії? Демократія участі в цифрову епоху: еволюція ідеї. Публічна інформація з обмеженим доступом. Критерії відкритості даних.</p> <p>СРС: Розкрити необхідність якісного управління. Навести приклади інформації з обмеженим доступом.</p>
<p>Тема: Політична участь у електоральних процесах: українські та європейські практики.</p> <p>Основні питання: Види виборів. Функції виборів. Суб'єкти виборчого процесу. Виборчі системи. Мажоритарна виборча система. Пропорційна виборча система. Змішана виборча система. Виборче право в Україні та ЄС. Організаційна структура державного управління виборами: виборчі округи, дільниці, комісії. Процедура проведення виборів, її основні стадії. Цілі, зміст і основні етапи виборчої кампанії. Стратегія і тактика виборчої кампанії, її інформаційно-аналітичне супроводження. Використання виборчих технологій в ході виборчої кампанії.</p> <p>СРС: Опишіть трансформацію виборчої системи України за часів незалежності під час парламентських виборів. Охарактеризуйте особливості діючої виборчої системи до Європейського парламенту.</p>
<p>Тема: Політичні конфлікти як особлива форма реалізації політичної участі: на прикладі країн ЄС та України.</p> <p>Основні питання: Поняття та основні характеристики політичного конфлікту. Параметри</p>

розвитку та види політичних конфліктів. Політична криза – найвищий ступінь конфлікту. Шляхи і методи розв’язання політичних конфліктів: на прикладі країн ЄС та України.

СРС: Опишіть основні типи конфліктів та наведіть приклади українських та європейських реалій. Опишіть фази конфлікту на конкретному прикладі. Охарактеризуйте види внутрішньо-державних конфліктів та наведіть приклади. Наведіть основні види (типи), наслідки та шляхи виходу з кризового стану.

Тема: Система та особливості функціонування органів публічної влади в Україні та ЄС.

Основні питання: Поняття публічної влади. Державна влада. Муніципальна влада. Поділ влад. Законодавча, виконавча, судова гілки влади. Президент України. Кабінет Міністрів України. Місцеві державні адміністрації. Верховна Рада України. Правовий статус народного депутата України. Акти Верховної Ради України. Інститут парламентського контролю за дотриманням прав людини та громадянина в Україні - Уповноважений Верховної Ради з прав людини. Судова система України. Місцеве самоврядування: конституційні гарантії. Європейська Хартія місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування в Україні: елементна характеристика та перспективи розвитку. Територіальна громада: форми прямої (безпосередньої) демократії. Статут територіальної громади. Представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування. Функції виконавчих органів рад. Посадові та виборні особи місцевого самоврядування. Інститути публічного управління ЄС.

СРС: Розкрийте конституційно-правові засади публічного управління та адміністрування в Україні. Опишіть витоки, становлення та розвиток представницької влади в Україні. Міжпарламентське співробітництво країн, сучасні практики та міжнародний досвід. Механізми парламентської діяльності ЄС, ПАЄ. Децентралізація та реформування територіальної організації влади в Україні. Особливості місцевого самоврядування на регіональному і субрегіональному рівнях. Світовий досвід децентралізації і розвитку місцевого самоврядування.

Тема: Корупція і антикорупційні інструменти: український та європейський досвід.

Основні питання: Що таке корупція і де можуть критися корупційні ризики? Погляд на корупцію з точки зору юриста і не юриста - підприємця, менеджера, інженера. Антикорупційні заборони й обмеження. Антикорупційні інституції України та країн ЄС.

СРС: Що таке корупція і де можуть критися корупційні ризики? Погляд на корупцію з точки зору юриста і не юриста - підприємця, менеджера, інженера. Антикорупційні заборони й обмеження: європейські практики.

Тема: Громадські об’єднання як інструмент реалізації власних і суспільних інтересів: досвід країн ЄС для України.

Основні питання: Поняття громадського об’єднання (далі - ГО). Місце ГО у структурі суспільства. Фінансова основа ГО. Класифікація ГО. Інструменти співпраці влади та громадськості. Співпраця влади та громадськості на місцевому рівні. Як зареєструвати громадську організацію?

СРС: Формування громадянського суспільства в умовах демократизації та процес становлення громадського сектору в Україні. Зарубіжний досвід взаємодії громадських організацій та органів публічної влади. Практики співпраці органів публічної влади та громадських організацій в Україні та ЄС.

Тема: Доступ до публічної інформації: теорія та практика країн ЄС.

Основні питання: Європейський досвід доступу до публічної інформації. Етапи формування правових засад на доступ до інформації. Конституційне право людини і громадянина на інформацію. Що таке публічна інформація? Активний та пасивний доступ до публічної інформації. Практичні поради щодо виконання ЗУ «Про доступ до публічної інформації». Юридична відповідальність за порушення ЗУ «Про доступ до публічної інформації».

СРС: Охарактеризуйте особливості меж публічної інформації та персональних даних. Опишіть

механізми та шляхи отримання публічної інформації. Опишіть механізми та шляхи оскарження ненадання публічної інформації. Шляхи отримання та використання публічної інформації: досвід ЄС.

Тема: Громадянська відповідальність як базова цінність громадянина демократичного суспільства: досвід ЄС.

Основні питання: Історія дослідження громадянської відповідальності. Визначення громадянської відповідальності. Передумови становлення громадянської відповідальності. Визначення громадянського суспільства. Три сектори суспільства. Чотири основних «сходинки участі». Соціально-психологічні механізми становлення громадянської відповідальності. Формування громадянської відповідальності: досвід країн ЄС.

СРС: Опишіть передумови становлення громадянської відповідальності. Надайте характеристики 4 основних «сходенок участі». Опишіть особливості формування громадянської відповідальності. Охарактеризуйте основні соціально-психологічні механізми становлення громадянської відповідальності на прикладі країн ЄС.

5.2. Лекційні заняття Заочна форма

Назва теми заняття та перелік основних питань

Тема: Політична культура та політична свідомість як фактори становлення демократичного суспільства: Україні та європейський досвід.

Основні питання: Поняття і зміст політичної культури. Історія формування політичної культури. Проблеми сучасного розвитку політичної культури. Становлення та тенденції розвитку політичної свідомості.

СРС: Пояснити роль політичної культури та політичної свідомості у становленні демократичного суспільства в Україні та ЄС. Розкрити структуру політичної свідомості.

Тема: Система та особливості функціонування органів публічної влади в Україні та ЄС.

Основні питання: Поняття публічної влади. Державна влада. Муніципальна влада. Поділ влад. Законодавча, виконавча, судова гілки влади. Президент України. Кабінет Міністрів України. Місцеві державні адміністрації. Верховна Рада України. Правовий статус народного депутата України. Акти Верховної Ради України. Інститут парламентського контролю за дотриманням прав людини та громадянина в Україні - Уповноважений Верховної Ради з прав людини. Судова система України. Місцеве самоврядування: конституційні гарантії. Європейська Хартія місцевого самоврядування. Система місцевого самоврядування в Україні: елементна характеристика та перспективи розвитку. Територіальна громада: форми прямої (безпосередньої) демократії. Статут територіальної громади. Представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування. Функції виконавчих органів рад. Посадові та виборні особи місцевого самоврядування. Інститути публічного управління ЄС.

СРС: Розкрийте конституційно-правові засади публічного управління та адміністрування в Україні. Опишіть витоки, становлення та розвиток представницької влади в Україні. Міжпарламентське співробітництво країн, сучасні практики та міжнародний досвід. Механізми парламентської діяльності ЄС, ПАЄ. Децентралізація та реформування територіальної організації влади в Україні. Особливості місцевого самоврядування на регіональному і субрегіональному рівнях. Світовий досвід децентралізації і розвитку місцевого самоврядування.

5.3. Семінарські (практичні) заняття

Денна форма

Основні завдання циклу семінарських (практичних) занять:

Головна мета семінарських занять це поглиблення теоретичних знань, отриманих на лекціях та їх закріплення на прикладах української, європейської та світової політики; особливостей прояву політичної участі та громадянської відповідальності; формування умінь для ефективного реалізації своїх політичних та громадянських прав і відповідального відношення до своїх громадянських обов'язків; розвиток необхідних навичок для конструктивного діалогу владними інституціями та вміння робити поміркований політичний вибір.

Семінарське заняття №1

Тема 1.1. Політична культура та політична свідомість як фактори становлення демократичного суспільства: Україні та європейський досвід.

Мета: вивчення базових основ політичної культури та політичної свідомості, як підґрунтя політичної участі.

У результаті семінарського заняття студенти сформуєть знання щодо політичної культури та свідомості як сукупності позицій, цінностей, почуттів, ідей і кодексу поведінки, що стосується взаємних відносин між владою і громадянами.

Семінарське заняття №2

Тема 1.3. Демократія та громадська участь в цифрову епоху: досвід України та ЄС.

Мета: формування знань студентів про принципи доброго демократичного врядування на місцевому рівні. Держава в смартфоні.

У результаті семінарського заняття студенти отримають комплексні знання щодо особливостей реалізації демократичних принципів у епоху цифровізації на прикладі України та ЄС.

Семінарське заняття №3

Тема 1.4. Політична участь у електоральних процесах: українські та європейські практики.

Мета: формування знань студентів про особливості існуючих виборчих систем, технології виборчих кампаній.

У результаті студенти проаналізують Виборчий кодекс України, законодавство щодо виборів у Європейський парламент, що дасть змогу поглибити їм свої теоретичні знання, а також розумітимуть логіку і сенс виборчих перегонів.

Семінарське заняття №4

Тема 1.6. Політичні конфлікти як особлива форма реалізації політичної участі: на прикладі країн ЄС та України.

Мета: формування знань студентів про політичні конфлікти, що є одним із головних завдань соціально-політичних наук, оскільки сучасна епоха розглядається багатьма науковцями як період загострення (з тенденцією до наростання) конфліктів.

У результаті студенти матимуть розуміння, що управління конфліктами це одна з найважливіших умов підтримки соціально-політичної стабільності всередині країни та на міжнародній арені.

Семінарське заняття №5

Тема 1.7. Система та особливості функціонування органів публічної влади в Україні та ЄС.

Мета: вивчення і засвоєння особливостей створення і функціонування органів публічної влади в Україні та ЄС.

У результаті семінарського заняття студенти матимуть уявлення як створюються органи публічної влади в Україні та ЄС; хто і що впливає на їх формування; які принципи закладені в основу їх діяльності.

Семінарське заняття №6

Тема 1.8. Корупція і антикорупційні інструменти: український та європейський досвід.

Мета: дослідження різних типів та проявів корупції, а також її негативних наслідків на прикладі України та ЄС

У результаті студенти будуть знати основні засоби запобігання та протидії корупції.

Семінарське заняття №7

Тема 1.9. Громадські об'єднання як інструмент реалізації власних і суспільних інтересів: досвід країн ЄС для України.

Мета: з'ясування того, що соціально-політичне призначення громадських об'єднань полягає насамперед у тому, що вони допомагають людям у розв'язанні проблем повсякденного життя, відкривають широкі можливості для виявлення суспільно-політичної ініціативи, здійснення функцій самоврядування. Досвід країн ЄС для України.

У результаті студенти матимуть уявлення яким чином можна покращити своє життя, реалізувати різні ініціативи шляхом взаємодії з іншими людьми.

Семінарське заняття №8

Тема 1.10. Доступ до публічної інформації: теорія та практика країн ЄС.

Мета: засвоєння підходу що свобода інформації є фундаментальним правом людини: європейські практики.

У результаті студенти поглиблюють знання щодо шляхів та методів отримання публічної інформації.

Семінарське заняття №9

Тема 1.11. Громадянська відповідальність як базова цінність громадянина демократичного суспільства: досвід ЄС.

Мета: усвідомлення, що громадянська відповідальність це найзагальніша властивість особистості, у котрій інтегровані утворення свідомості та самосвідомості, а також взаємно поєднані такі компоненти, як когнітивний, емоційно-мотиваційний, поведінково-вольовий, морально-духовний.

У результаті студенти отримують розуміння, що громадянська відповідальність — це свідоме ставлення особистості як члена суспільства до його вимог, уміння відповідати за власне життя, дії, вчинки.

5.4. Семінарські (практичні) заняття Заочна форма

Семінарське заняття №1

Тема 1.1. Політична культура та політична свідомість як фактори становлення демократичного суспільства: Україні та європейський досвід.

Мета: вивчення базових основ політичної культури та політичної свідомості, як підґрунтя політичної участі.

У результаті семінарського заняття студенти сформулюють знання щодо політичної культури та свідомості як сукупності позицій, цінностей, почуттів, ідей і кодексу поведінки, що стосується взаємних відносин між владою і громадянами.

Тема 1.7. Система та особливості функціонування органів публічної влади в Україні та ЄС.

Мета: вивчення і засвоєння особливостей створення і функціонування органів публічної влади в Україні та ЄС.

У результаті семінарського заняття студенти матимуть уявлення як створюються органи публічної влади в Україні та ЄС; хто і що впливає на їх формування; які принципи закладені в основу їх діяльності.

6. Самостійна робота студента

Для поглиблення знань студентів з освітньої компоненти, отримання досвіду самостійної роботи з науковою літературою пропонується самостійне опрацювання наукової літератури з проблемних питань політологічної науки. Студенти мають оволодіти знаннями основних проблем та визначень семінарських тем, вільно володіти категоріальним апаратом із дисципліни.

Також студенти мають самостійно розглянути завдання призначені для самостійної роботи і на основі цієї інформації вільно відповідати на представлені питання.

Денна та заочна форми навчання

Назва теми заняття та перелік основних питань на самостійну роботу
<p>Тема: Політична культура та політична свідомість як фактори становлення демократичного суспільства: Україні та європейський досвід.</p> <p>Основні питання: Сутність і структура політичної культури. Функції політичної культури та політичної свідомості. Типологія політичної культури. Види політичної поведінки. Основні шляхи і чинники формування політичної культури. Політична культура та політична свідомість сучасної України.</p>
<p>Тема: Політична участь як специфічна форма реалізації політичної поведінки: європейські практики.</p> <p>Основні питання: Політична участь: форми, типи, суб'єкти. Мотивація політичної участі. Види політичної участі та поведінки.</p>
<p>Тема: Демократія та громадська участь в цифрову епоху: досвід України та ЄС.</p> <p>Основні питання: Інструменти електронної демократії в Україні: стан та тенденції розвитку. Досвід використання інструментів е-демократії в країнах ЄС. Е-демократія як механізм політичної взаємодії. Методика електронного залучення.</p>
<p>Тема: Політична участь у електоральних процесах: українські та європейські практики.</p> <p>Основні питання: Виборча система. Виборче право. Виборчий процес. Класифікація виборів за різними критеріями: об'єкт виборів - президентські, парламентські, муніципальні; строки – чергові, позачергові, додаткові; за рівнем демократизації – загальні чи обмежені (центрові); рівні чи нерівні; прямі чи непрямі (багатоступеневі); із таємним чи відкритим голосуванням. Технологія проведення виборчої кампанії. Досвід країн ЄС.</p>
<p>Тема: Політичне лідерство як форма політичної участі: досвід країн ЄС.</p> <p>Основні питання: Підходи до визначення сутності політичного лідерства. Ознаки та характеристики політичного лідера. Функції та механізми політичного лідерства. Політичне лідерство на трьох соціальних рівнях. Імідж політичного лідера. Європейська практика здійснення політичного лідерства.</p>
<p>Тема: Політичні конфлікти як особлива форма реалізації політичної участі: на прикладі країн ЄС та України.</p> <p>Основні питання: Історія конфліктології. Психологічні та соціологічні теорії конфлікту. Типи політичних конфліктів. Особливості розвитку та шляхи розв'язання політичних конфліктів на прикладі України та країн ЄС.</p>
<p>Тема: Система та особливості функціонування органів публічної влади в Україні та ЄС.</p> <p>Основні питання: Органи публічної влади: типологія та функції. Поняття, види та ознаки органів</p>

публічної влади. Принципи організації й діяльності органів публічної влади. Правова основа організації та діяльності органів публічного управління в Україні та ЄС.

Тема: Корупція і антикорупційні інструменти: український та європейський досвід.

Основні питання: Корупція: базові поняття. Аспекти протидії корупції. Інструментарій запобігання і протидії корупції. Превентивні антикорупційні механізми. Обмеження щодо одержання дарунків (пожертв). Кодекси поведінки. Досвід ЄС.

Тема: Громадські об'єднання як інструмент реалізації власних і суспільних інтересів: досвід країн ЄС для України.

Основні питання: Характеристика громадських об'єднань як інститутів громадянського суспільства. Порядок створення громадських об'єднань. Форми та види громадських об'єднань. Інституційне забезпечення діяльності громадських об'єднань у країнах ЄС.

Тема: Доступ до публічної інформації: теорія та практика країн ЄС.

Основні питання: Як забезпечується доступ до публічної інформації? Що входить до публічної інформації? Хто має право на доступ до публічної інформації? Який контроль за забезпеченням доступу до публічної інформації? Що не належить до публічної інформації? Інформація з обмеженим доступом. Публічні дані. Що належить до приватної інформації? Що відноситься до конфіденційної інформації? Європейські практики.

Тема: Громадянська відповідальність як базова цінність громадянина демократичного суспільства: досвід ЄС.

Основні питання: Історія дослідження громадянської відповідальності. Визначення громадянської відповідальності. Технології формування громадянської відповідальності. Громадянська відповідальність як запорука розвитку громадянського суспільства: досвід ЄС.

Політика та контроль

7. Політика навчальної дисципліни (освітнього компонента)

Вивчення даної освітньої компоненти проводиться згідно існуючої методики організації навчального процесу у вищих навчальних закладах, що передбачає питому вагу самостійної роботи студентів. Семінарські заняття поглиблюють теоретичні знання з відповідних тем освітньої компоненти, закріплюють практичні навички дискусій, відстоювання своєї наукової позиції, роботи з літературою, а також формують уміння оцінки, аналізу й управління електоральними процесами і конфліктами, що з ними пов'язані, за допомогою практичних завдань.

Відвідуваність і виконання завдань

Участь студента на практичних заняттях є обов'язковою і буде вимагатись саме активна присутність. Рейтинг студента значною мірою формуватиметься за результатами його роботи на практичних (семінарських) заняттях. Немає конкретної кількості пропущених практичних занять, які потребуватимуть самостійного опрацювання студентом відповідних тем (виконання завдань) і додаткового спілкування з цього приводу з викладачем. Разом з тим, студент, який пропустив практичні заняття, може отримати низький рейтинг, який не дозволить допустити такого студента до заліку. В такому разі теми з пропущених семінарських занять мають бути обов'язково вивчені. Контроль знань (розуміння) студента пропущених тем відбуватиметься під час спілкування з викладачем за графіком консультацій, доступним на сайті кафедри теорії та практики управління, або під час перерви у навчальному занятті («на парі»). Студент, який виконає

відповідні завдання (відповідь на питання) отримуватиме відповідні бали до рейтингу залежно від якості відповідей (виконання завдання).

Студенти, які пропустили семінарські заняття, можуть не допустити зниження підсумкового рейтингу, своєчасно (протягом семестру) опрацювавши відповідні теми і виконавши завдання, передбачені для пропущених занять. Не треба чекати наближення заліково-екзаменаційної сесії для відповідного спілкування з викладачем. Варто це робити як тільки студент буде готовий продемонструвати свої знання і навички з пропущених тем занять.

Теми і завдання для практичних занять передбачені робочою програмою дисципліни, доступною з особистого кабінету студента в системі «Кампус» або на сайті кафедри теорії та практики управління.

На лекціях та семінарських заняттях допускається використання ноутбуків, смартфонів, але лише для цілей, зумовлених темою заняття і відповідним тематичним завданням. Використовувати зазначені (та інші подібні) засоби для розваги чи спілкування під час заняття не варто. Студент на семінарському занятті може використовувати підготовлені ним письмові нотатки з питань теми заняття (або передбачених завданням).

Форми роботи

Навчальні заняття з дисципліни “Політична участь та громадянська відповідальність: європейські практики” проводяться у формі лекційних та семінарських занять. На лекціях викладач формулює положення базових основ політичної культури та політичної свідомості, як підґрунтя політичної участі; організації публічної влади; механізмів управління політичними конфліктами; участь в електоральних процесах; сутності корупції та інструментів протидії їй; громадянської відповідальності як свідомого ставлення особистості до вимог суспільства, уміння відповідати за власні дії та вчинки; а також відмічає, що доступ до публічної інформації є невід’ємним правом людини. Лекції відбуваються у формі діалогу, коли викладач задає зустрічні запитання аудиторії щодо навчального матеріалу, може попросити дати оперативну відповідь на поточне запитання. В процесі занять викладач може демонструвати студентам наочні матеріали, присвячені розгортанню суспільно-політичних подій.

Основною формою роботи на семінарському занятті є виступ, який поєднує комунікативні здібності студента з демонстрацією та закріпленням знань. Викладач оцінює як глибину, ширину, точність визначень під час виступу студента, так і здатність оперативно реагувати на запитання аудиторії. Під час семінарського заняття додаткового оцінюється активність студентів при формулюванні запитань, участь у дискусії, висловлювання альтернативних гіпотез. Окремі семінарські заняття передбачають підготовку презентацій студентами, що посилює репрезентативні навички і поглиблює усвідомлення теми.

Контрольні роботи спрямовані на виявлення знань студентів опрацьованого матеріалу і застосовуються лише на заочному відділенні.

Політика університету

Академічна доброчесність

Політика та принципи академічної доброчесності визначені у розділі 3 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

(інша необхідна інформація стосовно академічної доброчесності)

Норми етичної поведінки

Норми етичної поведінки студентів і працівників визначені у розділі 2 Кодексу честі Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського». Детальніше: <https://kpi.ua/code>.

8. Види контролю та рейтингова система оцінювання результатів навчання (PCO)

Поточний контроль: [опитування за темою заняття, виконання завдань](#)

Календарний контроль: [проводиться двічі на семестр як моніторинг поточного стану виконання вимог силабусу.](#)

Семестровий контроль: [залік](#)

Оцінювання та контрольні заходи

1. Рейтинг студента з навчальної дисципліни складається з балів, які він отримує за:

- написання есе;
- робота на семінарських заняттях (доповідь з презентацією);
- МКР у формі тесту (Додаток А).

2. Критерії нарахування балів.

2.1. Написання есе по кожній темі лекції (9) оцінюється у 5 балів, тобто всього $9 \times 5 = 45$ балів.

- «відмінно» – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) – 40-45 балів;
- «добре» – достатньо повна відповідь (не менше 75% потрібної інформації), або повна відповідь з незначними неточностями – 35-40 балів;
- «задовільно» – неповна відповідь (не менше 60% потрібної інформації) та незначні помилки – 25-35 балів;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

2.2. Робота на семінарських заняттях (доповідь з презентацією) оцінюється 15 балів за кожну доповідь і їх має бути 3, тобто $3 \times 15 = 45$ балів – розподіл балів за такими критеріями:

- «відмінно» – творчий підхід до розкриття проблеми – 40-45 балів;
- «добре» – глибоке розкриття проблеми, відображена власна позиція – 35-40 балів;
- «задовільно» – обґрунтоване розкриття проблеми з певними недоліками – 25-35 балів;
- «незадовільно» – завдання не виконане, – 0 балів.

2.3. МКР у формі тесту - максимум 10 балів.

- «відмінно» – всі відповіді правильні - 10 балів;
- «добре» – 8-9 правильних відповідей – 8-9 балів;
- «задовільно» – 6-7 правильних відповідей – 6-7 балів;
- «незадовільно» – відповідь не відповідає вимогам на «задовільно» – 0 балів.

2.4. Заохочувальні бали

15 балів можна отримати за такі види робіт:

- за науково-дослідницьку діяльність за тематикою навчальної компоненти (участь у конференціях, конкурсах студентських робіт, публікації);
- участь у факультетських олімпіадах з дисципліни та всеукраїнських олімпіадах.

30 балів можна отримати за сертифікат, успішно виконавши всі завдання курсу за посиланням:

https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:Prometheus+CPP101+2021_T1/about

3. Умовою позитивного проходження першого календарного контролю є отримання не менш, ніж 15 балів. Умовою позитивного проходження другого календарного контролю є отримання не менш, ніж 30 балів.

4. Сума рейтингових балів, отриманих студентом протягом семестру переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею. Якщо сума балів менш ніж 60, студент виконує залікову контрольну роботу. У цьому разі сума балів за виконання МКР та залікову контрольну роботу переводиться до підсумкової оцінки згідно з таблицею.

5. Студент, який у семестрі отримав не менш ніж 60 балів, може взяти участь у складанні заліку. У цьому разі, бали отримані ним на контрольній роботі є остаточними.

Таблиця переведення рейтингових балів до оцінок. Бали	Оцінка
100...95	Відмінно
94...85	Дуже добре
84...75	Добре
74...65	Задовільно
64...60	Достатньо
Менше 60	Не задовільно

9. Додаткова інформація з дисципліни (освітнього компонента)

Рекомендації студентам

При підготовці до практичного заняття студент має обов'язково опрацювати лекційний матеріал певної теми, бажано ознайомитись з додатковими ресурсами в мережі. Якщо виникають питання, наявна незрозуміла інформація необхідно обов'язково обговорити їх з викладачем. На семінарському занятті студент не повинен залишатись пасивним спостерігачем, а активно включатись у обговорення питання. Якщо ж студент не зміг ознайомитися з навчальним матеріалом, то йому необхідно уважніше слухати виступаючих, і завдяки отриманій інформації намагатись компенсувати недостатню підготовку по опануванню навчальної теми.

Дистанційне навчання

Можливе синхронне дистанційне навчання з використанням платформ для відео-конференцій та освітньої платформи для дистанційного навчання в університеті.

Інклюзивне навчання

Допускається.

Робочу програму навчальної дисципліни (силабус):

Складено доктором наук з державного управління, доцентом Шкуратором Іваном Вікторовичем, кандидатом філософських наук, старшим викладачем Пашовим Ростиславом Івановичем.

Погоджено Методичною радою університету (протокол № 2 від 02.06.2023 р.)

ТЕСТ
(денна та заочна форма навчання)

Відмітьте один правильний варіант.

1. Політична свідомість буває:
 - а. Масова, групова, індивідуальна.
 - б. Загальна, персональна, оптимальна.
 - в. Самостійна, незалежна, поміркована.

2. Що не відноситься до політичної участі?:
 - а. Діяльність у політичних кампаніях;
 - б. Голосування на виборах;
 - в. Участь у спортивних змаганнях.

3. Що не відноситься до цифрових інструментів політичної участі:
 - а. Електронні петиції.
 - б. Електронні консультації з громадськістю.
 - в. Перегляд новин по телебаченню.

4. Якої виборчої системи не існує?:
 - а. Пропорційна.
 - б. Мажоритарна.
 - в. Відносна.

5. Що не відноситься до політичних конфліктів?:
 - а. Повстання.
 - б. Диспут.
 - в. Політичний страйк.

6. Що не відноситься до органів влади України?
 - а. Верховна Рада України.
 - б. Кабінет Міністрів України.
 - в. Громадська рада України.

7. Що не відноситься до антикорупційних інституцій?
 - а. Національне агентство з питань запобігання корупції.
 - б. Спеціалізована антикорупційна прокуратура.
 - в. Вищий господарський суд.

8. Що не відноситься до громадських об'єднань?
 - а. Громадські організації.
 - б. Громадські спілки.
 - в. Акціонерні товариства.

9. Якого аспекту доступу до інформації не існує?
 - а. Громадський аспект доступу.
 - б. Пасивний аспект доступу.
 - в. Активний аспект доступу.

10. Що не відноситься до передумов становлення громадянської відповідальності?
 - а. Громадянське суспільство.
 - б. Політичний конфлікт.
 - в. Громадянська свідомість.